

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta ta' l-1 ta' Marzu, 2005

Citazzjoni Numru. 1060/1997/1

Frank P. Borg Limited

Versus

Bank of Valletta p.l.c.

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi qiegħda tfittef rimedju għax qiegħda tgħid illi l-bank konvenut ħallas ħażin f'isimha wara apertura ta' kreditu u ħruġ ta' *letter of credit* favur terzi.

lċ-ċitazzjoni tgħid illi fit-18 ta' Frar 1992 is-soċjetà attriċi fetġet kreditu għal wieħed u erbghin elf mitejn u ħamsa u għoxrin dollaru amerikan (\$41,225) mal-bank konvenut favur is-soċjetà *Netco Vakindogv Dis Ticaret Ltd [NETCO]* biex tagħmel tajjeb għall-ħlas tal-prezz ta' tuffiġħ illi l-attriċi xtrat mingħand dik is-soċjetà. Il-ħlas minn dak il-kreditu kien marbut ma' xi kondizzjonijiet, fosthom illi l-fattura kellha tgħid illi l-merkanzija kienet "*first grade*".

It-tuffiġh wasal Malta fuq il-bastiment *M.V. Metz Larnaca* fid-9 ta' Marzu 1992. Meta l-attriċi marret biex tieġu d-dokumenti relattivi għat-titolu fil-merkanzija mingħand il-bank konvenut, sabiex tkun tista' tieġu l-konsenja, sabet illi d-dokumenti ma kinux waslu. Billi l-merkanzija kienet tista' teġzien jekk igħaddi ż-żmien, l-attriċi tat garanzija bankarja lin-noleġġjaturi jew karikaturi sabiex tkun tista' tieġu l-merkanzija u tgħaddiha mid-dwana għalkemm id-dokumenti relattivi għat-titolu ma kinux f'idejha.

Din il-garanzija saret fid-9 ta' Marzu 1992; dak in-nhar ingħatat lin-noleġġjaturi jew karikaturi u dak in-nhar ukoll l-attriċi ħadet il-merkanzija. Meta nfetġu l-*containers*, iżda, l-attriċi sabet illi t-tuffiġh kien ta' kwalità inferjuri għal dik li ried il-ftehim. Għalhekk l-attriċi għarrfet b'dan lill-bank konvenut u talbitu jwaqqaf il-ħlas. Il-konvenut fittex li jagħmel hekk iżda wara ħafna żmien għarraf lill-attriċi illi kien marbut iħallas ukoll jekk il-fattura ma kinitx kif riedet l-attriċi.

Id-dokumenti relattivi għat-titolu waslu Malta fit-13 ta' Marzu 1992, u fost dawn id-dokumenti ma kienx hemm stqarrija illi l-merkanzija kienet "*first grade*". Il-bank konvenut, iżda, kien ħallas il-kreditu għalkemm il-fattura ma kinitx kif kellha tkun skond il-kondizzjonijiet għall-ħlas tal-kreditu, u għalhekk il-bank ma mexiex kif kien intrabat illi jagħmel.

L-attriċi għalhekk fetġet din il-kawża u qiegħda titlob illi l-qorti: (1) tgħid illi l-bank konvenut kiser il-kondizzjonijiet stipulati fl-apertura ta' kreditu, u għalhekk ħallas ħażin bi preġudizzju għad-drittijiet ta' l-attriċi; u (2) tikkundanna lill-konvenut irodd lill-attriċi l-valur ta' l-apertura tal-kreditu. Qiegħda titlob ukoll l-ispejjeż u l-imgħax.

Il-bank konvenut ressaq erba' eċċezzjonijiet preliminari li kienu kollha miċħuda b'sentenza tas-17 ta' Mejju 2002¹ u kompli ressaq ukoll dawn l-eċċezzjonijiet:

5. jekk l-azzjoni ta' l-attriċi hija azzjoni għad-danni, mela waqgħet bil-preskrizzjoni ta' sentejn; b'nota tat-8 ta' Lulju 2003² il-konvenut fisser illi l-preskrizzjoni hija dik taħt l-art. 2153 tal-Kodiċi Ċivili;

¹ *Foll. 64 et seqq.*

² *Fol. 139.*

6. jekk l-azzjoni hija mibnija fuq obbligazzjoni kummerċjali ġejja minn apertura ta' kreditu, waqgħet bil-preskrizzjoni ta' ħames snin; b'nota tat-8 ta' Lulju 2003³ il-konvenut fisser illi l-preskrizzjoni hija dik taħt l-art. 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili;

7. L-attriċi kienet irrinunzjat għad-dritt tagħha illi titlob illi fost id-dokumenti jkun hemm id-dikjarazzjonijiet ta' l-apertura ta' kreditu meta tat garanzija bankarja u tat struzzjonijiet lill-konvenut biex joħroġ *shipping guarantee* fejn il-bank ġie awtorizzat iħallas bil-kondizzjoni illi "*it shall not be incumbent upon the bank to enquire whether any such amount is in fact due*";

8. L-attriċi ma tistax titlob dak li qiegħda titlob għax hija qiegħda tippretendi illi, wara li ħadet il-merkanzija, li dwarha saret l-apertura ta' kreditu, u bieghet l-istess merkanzija lil terzi, issa l-bank għandu jroddilha l-prezz illi hija kienet fil-bidu ħallset għall-merkanzija; u

9. ma huwiex minnu illi l-konvenut kiser il-kondizzjonijiet stipulati fl-apertura ta' kreditu.

Il-fatti li wasslu għal din il-kawża ġraw hekk:

Is-soċjetà attriċi ordnat xi tuffiġh minn barra minn Malta u kisbet il-ħruġ ta' *letter of credit*⁴ mill-bank konvenut favur il-bejjigħ barrani. Il-bank kellu jħallas lill-bejjigħ basta jintwerew lilu xi dokumenti, fosthom "*certificates of origin covering a current shipment of about 100 m/Tons Red Starking Delicious First Grade*".

Ġara illi, meta l-merkanzija waslet Malta, ma waslux magħha d-dokumenti meħtieġa. Billi iżda t-tuffiġh seta' jeħżien jekk jitħalla sakemm jaslu d-dokumenti, l-attriċi kisbet il-ħruġ ta' garanzija bankarja favur l-bejjigħ mingħand il-konvenut biex, bis-saħħa tal-garanzija, tkun tista' tiegħu l-merkanzija. Meta ħadet il-merkanzija, setgħet tara illi t-tuffiġh ma kienx ta' kwalità tajba daqskemm ried il-ftehim mal-bejjigħ barrani. L-attriċi għalhekk qalet lill-konvenut biex ma jħallasx lill-bejjigħ, iżda l-bejjigħ xorta tħallas mingħand il-korrispondent tal-bank konvenut, u l-bank konvenut, wara li l-korrispondent tiegħu tħallas mingħandu, tħallas hu minn flus oħra li kellu ta' l-attriċi. Meta mbagħad waslu d-dokumenti l-attriċi setgħet tara illi

³ Fol. 74.

⁴ Fol. 6.

ma kienx hemm fosthom ċertifikat li jgħid illi t-tuffiġh kien “*first grade*”.

Billi dehrilha illi l-bank ma kellux iħallas fin-nuqqas ta' dak iċ-ċertifikat, l-attriċi sejħitlu biex iroddilha flusha. Il-bank ma riedx u għalhekk saret din il-kawża.

Kif imfisser fis-sentenza tas-17 ta' Mejju 2002, meta saret l-ordni għat-tuffiġh mill-attriċi lill-bejjiġh barrani, u saret l-apertura ta' kreditu mal-bank bil-ħruġ ta' *letter of credit* favur il-bejjiġh, inħolqu tliet relazzjonijiet:

- a. ir-relazzjoni bejn l-attriċi u *Netco Vakindogv Dis Ticaret Ltd*, li hija relazzjoni ta' bejjiġh u xerrej;
- b. ir-relazzjoni bejn l-attriċi u l-bank konvenut, li hija l-meritu tal-kawża tallum; u
- c. ir-relazzjoni bejn il-bank u *NETCO*, li hija rabta tal-bank illi jħallas lil *NETCO* jekk jintwerewlu d-dokumenti meħtieġa.

Il-kawża tallum toħroġ mir-relazzjoni bejn l-attriċi u l-bank. Din ir-relazzjoni toħloq dawn l-obbligazzjonijiet u drittijiet:

- l-obbligazzjoni tal-bank illi jobdi l-istruzzjonijiet mogħtija mill-attriċi billi f'isimha jħallas il-prezz tal-merkanzija lill-bejjiġh jekk, u biss jekk, il-bejjiġh jipprezentalu d-dokumenti speċifikati fl-istruzzjonijiet ta' l-attriċi; u
- l-obbligazzjoni ta' l-attriċi illi trodd lill-bank dak li jkun ħallas f'isimha u tħallsu l-premju jekk il-bank ikun mexa skond l-istruzzjonijiet tagħha.

L-attriċi qiegħda tgħid illi l-bank ma ħarisx l-obbligazzjoni tiegħu għax ħallas bla ma qabel għabar id-dokumenti skond l-istruzzjonijiet li tatu l-attriċi. Għalhekk qiegħda tgħid illi ma jistħoqqlux il-ħlas u għandu jrodd dak li ħa bħala ħlas.

Rajna iżda illi, barra mir-relazzjoni li nħolqot bejn is-soċjetà attriċi u l-bank konvenut meta l-bank fetaħ kreditu favur il-bejjiġh, inħolqot relazzjoni oħra, wara, meta l-bank fuq talba ta' l-attriċi ħareġ garanzija favur il-bejjiġh. Il-bank konvenut qiegħed igħid illi r-relazzjoni li nħolqot bil-ħruġ tal-garanzija ħadet post ir-relazzjoni li kienet inħolqot qabel bl-apertura tal-kreditu, u dak li rridu naraw għalhekk huwa jekk il-bank ħarisx il-kondizzjonijiet biex iħallas taħt il-garanzija u mhux il-kondizzjonijiet biex iħallas taħt l-apertura ta' kreditu.

Il-ftehim bejn l-attribi u l-konvenut għall-ħruġ tal-garanzija⁵ jgħid illi l-bank intrabat li jhallas lill-bejjigh “*in consideration of their delivering to the Customer [is-soċjeta attribi] without the production of the relative Bill of Lading and/or other shipping documents relating to the goods*” u l-ftehim ikompli jgħid illi “*any request made upon the Bank by or on behalf of Norasia Agencies Malta Ltd [l-aġenti tal-bejjigh] for payment of any sum shall be sufficient authority to the Bank for making such payment, and that it shall not be incumbent upon the bank to enquire whether any such amount is in fact due*”.

Il-bank konvenut għalhekk igħid illi, taħt il-kondizzjonijiet miftiehma bejnu u s-soċjetà attribi għall-ħruġ tal-garanzija, hu kien meħlus minn kull obligazzjoni li jara “*whether any such amount is in fact due*”, u għalhekk ma kellux għalfejn jara jekk id-dokumenti kienux jaqblu ma’ dak li kien meħtieġ biex isir il-ħlas taħt il-*letter of credit*.

Dan l-argument tal-bank kien ikun tajjeb, u kien jeħilsu minn kull responsabbiltà, li kieku l-ħlas sar taħt il-garanzija. Mill-provi ħareġ, iżda, illi l-ħlas ma sarx taħt il-garanzija iżda taħt il-*letter of credit*. Il-bejjigh barrani baqa’ ma nqediex bil-garanzija u qatt ma talab ħlas taħtha. Fil-fatt għalkemm il-ħlas sar f’Marzu ta’ l-1992, il-garanzija baqgħet pendenti sakemm, b’ittra tat-8 t’April 1996⁶, l-aġent tal-bejjigh barrani ta l-kunsens biex il-garanzija titħassar. Naturalment, li kieku l-ħlas kien sar taħt il-garanzija, il-garanzija ma kinitx tibqa’ pendenti għal erba’ snin, għax il-kreditur tal-garanzija ma jistax iżommha ħajja wara li jkun għa tħallas taħtha, bħallikieku biex jitħallas darbtejn. Li qatt ma sar użu mill-garanzija jikkonfermah ukoll Joseph Hollier, ufficjali tal-bank, meta fis-seduta tat-8 ta’ Lulju 2003 xehed illi l-garanzija ma reġgħetx giet f’idejn il-bank⁷.

Ladarba l-ħlas ma sarx taħt il-garanzija, l-argumenti kollha tal-bank konvenut mibnija fuq il-kondizzjonijiet tal-garanzija ma humiex relevanti għall-għanijiet tal-kawża. Il-ħlas fil-fatt sar taħt il-*letter of credit*. Il-bank korrispondent tal-konvenut bagħat igħarraf lill-konvenut,

⁵ Fol. 14.

⁶ Fol. 90.

⁷ Fol. 130.

b'telex tas-6 ta' Marzu 1992⁸, illi “*today we have negotiated the documents as per your l/c [letter of credit] Therefore for the value of documents being USD 41,432.58 we will [sc. be] reimbursing ourselves to the debit of your account*”. Imbagħad, għalkemm, kif xehed Julian Holland, uffiċjal ieħor tal-bank, fis-seduta tat-8 ta' Lulju 2003, il-bank kien jaf illi d-dokumenti ma kinux jaqblu ma dak li kien meħtieġ taħt il-kondizzjonijiet tal-*letter of credit*⁹, xorta ħa l-flus ta' l-attriċi: “iddebitajnieh għax ġejna iddebitati”.

Il-bank konvenut ma huwiex qiegħed jikkontesta illi, ladarba d-dokumenti ma kinux jaqblu, ma kienx imissu jħallas taħt il-*letter of credit*, u, jekk il-ħlas sar taħt il-*letter of credit*, mela sar ħażin. Dan il-bank jistqarru fin-nota ta' osservazzjonijiet tiegħu: “... .. li kieku ma kienx hemm il-ħruġ ta' *shipping guarantee* il-pożizzjoni kienet tieqaf hemm u jekk jirriżulta illi hemm xi diskrepanza dan kien jintitola lis-soċjetà attriċi illi ma tħallasx”¹⁰. Rajna wkoll illi, għall-għanijiet tal-kawża tallum, il-garanzija ma hijiex relevanti għax ma sar ebda użu minnha.

Il-konklużjoni għalhekk hi illi l-bank konvenut ħallas ħażin u għalhekk ma għandux jedd jitħallas mingħand is-soċjetà attriċi billi *inadimplenti non est adimplendum*. Id-disa' eċċezzjoni hija għalhekk miċħuda.

Il-bank konvenut qiegħed iġħid ukoll illi, ladarba s-soċjetà attriċi, minkejja d-diskrepanza fid-dokumenti, irtirat il-merkanzija u bieġħet dak li setgħet minnha, issa ma tistax tirrifjuta li tħallas lill-bank.

Dan l-argument tal-konvenut kien ikollu meritu li kieku l-merkanzija kienet fi stat tajjeb, minkejja d-diskrepanza fid-dokumenti, u s-soċjetà attriċi setgħet tingqeda biha fin-negozju tagħha. Il-merkanzija, iżda, kienet ta' kwalità inferjuri u l-attriċi, għalkemm bieġħet dak li setgħet minnha, għamlet telf.

Bil-fatt illi rtirat il-merkanzija u bieġħet dak li setgħet minnha l-attriċi kienet qiegħda biss tħares l-obbligu tagħha li tnaqqas kemm tista' l-ħsara u t-telf u, talli wettqet dan l-obbligu, ċertament ma għandhiex tkun penalizzata billi

⁸ Fol. 87.

⁹ Fol. 121.

¹⁰ Fol. 171.

titlef il-jeddijiet tagħha kontra l-bank konvenut talli ħallas ħażin! Huwa argument absurd u anti-ġuridiku li tgħid, bħal ma qiegħed jagħmel il-bank konvenut, illi biex iżzomm sħaħ il-jeddijiet tiegħek għandek tkabbar il-ħsara u t-telf!

Naturalment, jekk, bil-bejgħ tal-parti mill-merkanzija li setgħet tinbigħ, l-attriċi ħadet xi benefiċċju, hi ma għandhiex tistagħna bit-telf tal-bank, iżda kontra dik il-possibbiltà l-bank għandu r-rimedju ta' l-*actio de in rem verso*, għalkemm ma għażilx li jinqeda bih b'rikonvenzjoni f'dawn il-proċeduri.

It-tmien eċċezzjoni hija għalhekk miċħuda.

Ngħaddu issa biex inqisu l-eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni.

Il-preskrizzjoni taħt l-art. 2153 tal-Kodiċi Ċivili ma tgħoddx għall-każ tallum. Dik il-preskrizzjoni tolqot azzjonijiet għal danni *ex delicto vel quasi* waqt illi r-relazzjoni bejn il-partijiet fil-kawża tallum hija *ex contractu*.

Il-ħames eċċezzjoni hija għalhekk miċħuda.

Is-sitt eċċezzjoni hija mibnija fuq l-art. 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili:

2156. L-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' ħames snin:

(f) L-azzjonijiet għall-ħlas ta' kull kreditu ieħor li ġej minn operazzjonijiet kummerċjali jew minn ħwejjeġ oħra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skond din il-liġi jew liġijiet oħra, taħt preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirriżulta minn att pubbliku.

Din hija preskrizzjoni residwali li tolqot l-azzjonijiet kollha li ma jintlaqtux bi preskrizzjoni aqsar, u tolqot il-każ tallum għax il-kreditu li l-attriċi qiegħda titlob il-ħlas tiegħu huwa ġej minn operazzjoni kummerċjali. Il-fatt illi l-azzjoni tintlaqat ukoll, bħal ma jintlaqtu l-azzjonijiet kollha, bil-preskrizzjoni ta' tletin sena taħt l-art. 2143 tal-Kodiċi Ċivili, kif tgħid l-attriċi fin-nota ta' osservazzjonijiet tagħha¹¹, ma jfissirx illi ma tintlaqatx bl-art. 2156(f) għax dak il-paragrafu ma jgħoddx biss (a) fejn l-azzjoni tintlaqat bi preskrizzjoni aqsar, mhux itwal, u (b) fejn il-kreditu jirriżulta minn att pubbliku, li ma huwiex il-każ.

L-attriċi qiegħda titlob illi l-bank iroddilha flus li ħadilha bla ma kellu jedd għalihom. Il-flus ta' l-attriċi ttieħdu mill-

¹¹ Fol. 165.

konvenut fit-13 ta' Marzu 1992¹², u l-kawża nfetħet fit-13 ta' Mejju 1997, aktar minn ħames snin wara. L-attriċi ma ressqet ebda prova illi b'xi mod kisret il-preskrizzjoni.

L-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni taħt l-art. 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili hija għalhekk milqugħa.

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi, wara li tilqa' l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni taħt l-art. 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili, tiċħad it-talbiet tas-soċjetà attriċi. L-ispejjeż, ħlief dawk li dwarhom għa ngħatat deċiżjoni fis-sentenza tas-17 ta' Mejju 2002, jinqasmu hekk: l-ispejjeż tal-ħames (5), is-seba' (7), it-tmien (8) u d-disa' (9) eċċezzjonijiet iħallashom il-bank konvenut; l-ispejjeż l-oħra tħallashom is-soċjetà attriċi.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----

¹² Fol. 82.